

Jaar 1430 – 1435 – De opstand van de Casselnaars

De maagd van Orleans

Despars schrijft in zijn 'chronijcke' verder:

Ten zelven tijde liep tghemeente van der stede van **Cassele al over hoop** jeghens huerlieden bailliu meester **Colaert van der Clijte, den heere van Comene**, ende die van der wet, treckende themlieden waerts al dat van snooden levende ende van quaden bloede was, zo dat zy eer yet lanck wel XXX duyzent mannen vergaerden, onder die conduyte van **Aernoudt Kiekin, Jacob Lotten** ende meer andere seditieuse capiteynen, die welcke also binnen als buyten wonderlicke veel quaets bedreven, teeneghadere schendende ende bedervende tcateel te **Ruwerscheure**¹, toebehoorende die bailliu voorzeit,

Despars schrijft in zijn '**Cronijcke van den lande ende graefsepe van Vlaenderen**' – Volume 3 – dat hertog *Philips de Goede*, grave van Vlaenderen met zynder armye uyt Mondedier, doende allomme binnen die limiten van Vranckerycke al tquaetste dat hy conste ghedincken, niet sonder bloetsturinghe van beede zijden, maer van der franscher zijde meest.

Ook de '**maagd van Orleans**' werd gevangen genomen en dit door Jan van Luxemburch, ... die welcke haer voort die hertoghe Jan van Bethfort in handen leverde voor zekere groote somme van penninghen, in der manier dat zy te Rouaen, up de vrijdachmarct, levende an een stake ghebarnt wiert als een toovresse, hoe wel dat zij gheen schult en hadde; maer twas al haet ende nijdt dat men haer dede, ... Zij stond op de brandstapel op de 30ste mei 1431

Cassele al over hoop

¹ Ruwerscheure - **Ruisscheure** ([Frans](#): *Renescure*) is een [gemeente](#) in de [Franse Westhoek](#), in het [Franse Noorderdepartement](#). De gemeente ligt in [Frans-Vlaanderen](#) in de streek het [Houtland](#). Ruisscheure grenst aan de gemeenten [Klaarmares](#), [Bavinkhove](#), [Stapel](#), [Ebbilingem](#), [Linde](#), [Blaringem](#), [Werdrik](#), [Werdrik-Campagne](#) en [Arken](#). Op het grondgebied van de

metsghaders ooc alle andere huysen van plaisance daer omtrent gheleghen, ende yemende van der wet der voorzeide stede toebehoorende, om dieswille dat zy qualick zorghe ghedregghen hadden voor tonderhouden **van huerlieden oude rechten, privilegien ende vrijheden**, zouckende in als huerlieden voorschreven bailliu te complacerene ende te ghelievene – **ende wijzende hem onder zulcx up zijne dyncheg-daghen van twiste, veel meerde boeten toe dan hem van rechtsweghe competerende waren**, van al twelcke die prince ghadverteirt zijnde, tracker in alderdiligentie uyt Atrecht met machte jegghens, maer certeyn zy en dorsten hem niet verbeyden, vliedende meest al herrewaert, ginsewaert als verstroyde schapen, ende die reste quaem ter gehnade, in zulcker wijs datter noch een groote menichte van hemlieden, also wel int bosch van Niepen als tArien ende St – Omaers, naerderhandt gheapprehendeert ende ghevanghen wierd, daer joncheer **Boudewijn van Bavinchove** mede een of was, dies wiert hy te Duway in vanghenesse ghevoert, met confiscatie van al dat hijs hadde, ende men hieuw beede die voorghementionneerde capiteynen ende voorstelders van der meutte te Cassele den hals of, maer alle die reste verwerfde gracie byder zeer neestigher intercessie van meester Victor, die bastaerde van Vlaenderen, capiteyn van der stede van Sint Omaers ... behoudens dat zy van al huerlieden wapenen scheeden, ende in huerlieden lijnwaet vergiffenisse bidden meeste, ende daerenboven noch betaelen zes duyzent goude noblen voor eender profytable amende, zo tghescheide.

De baljuw werd dus verweten dat hij te veel boeten naar zich toetrok maar ook dat hij 'de oude rechten' niet respecteerde en vooral dat laatste interesseerde ons.

Pauwel Heinderycx gaat daar in zijn 'Jaerboecken van Veurne' verder op in. Hij schrijft: Den hoochballiu van Cassel, mijnheer Colaert vanden Clyte, heere van Comene, vervolchde **de campvechters** seer straffelick, ende daer en vande selve eenichte gevangen wierden om recht over hun gedaen te worden voldens de placaten ende bevelen des hertogs, is het gemeente begonnen oproerich te wesen jegens den balliu ende het magistraet.

Heinderycx maakte daarbij deze voetnoot:

Dit was een out gebruyck ofte privilegie, het welcke meer eygen was aen heydenen als aen christene meⁿnschen. Aldus wiert dit gepleecht: als er tusschen twee ofte meer personen eenich geschil was, leyden sy dat af met een gevecht ende de gone die meester bleef, wiert gehouden t'recht te hebben, daer waren vier erfachtige rechters voor wie dese gevechten moesten geschieden, de welcke genaemt wierden krijgswaerders. Dit seggerschap was alsdan een schoon voorrecht. Het gebruyck van campvechten heeft eertijds geheel Vlaenderen door bestaen. De oude graven van Vlaenderen hebben dit gebruyck vernietigt om de menichvuldighe doodslagen die daer door geschiedden.

De gevangenen namen sy met geweld uut de gevangenis, ende seyden dat den hertogh dit out gebruyck ende privilegie niet en conde afnemen.

Eenige der voornaemste edellieden van Casselambacht die om 't gpeleechde jegens den balliu ende het maigstraet seer ontevreden waren , stookten het gemeente noch meer en meer op om dat ze hunlieder voorrechten souden beschermen.

huidige gemeente liggen ook enige gehuchten zoals [De Niepe](#) (Frans: *Le Nieppe*) en [Wintersberg](#) (Frans: *Le mont d'Hiver*).

Door die aanmaningen te stouter zijnde, nam 't volck met groote hoopen de wapens op, ende dede soo vele moeyelickheden aen den balliu ende de magistraetpersoonen dat ze genootsaecht waren te vertrecken.

Den hoop van wederspannige vermeerderde van dagh tot dagh: besonderlick toen sy begonden vele huysen van eerlicke lieden te rooven ende overal grooten buyt te maecken, quaem al het droef ende quaet volck van Vlaenderen sich onder hun begeben.

Sy liepen niet alleen hunlieder casselrie af, maer alle de andere landen van daer ontrent.

Geheel West-Vlaenderen stont door dese wederspannigheyt in beroerte, te meer daer men verstont dat de Casselnaers wel twyntigh duysent mannen sterck waren, ende dat men vreesde datter noch eenige andere steden ende casselrien hun met de opstandelingen soudou vougén, daerom deden die van Veurne ende Veurnambacht alle mogelicke pogingen om hun jegens de selve te beschermen.

Daer wiert tot Rousbrugghe ende langst den Ysere vele volck gestelt om hun te beletten die riviere over te trecken, maer men conde de prochien zuytwaert de voroseyde riviere gelegen, voor hunlieder aenslagen niet verhoeden, sy moesten blijven in hunlieder genade. Sommige der selve wierden van hun berooft.

En daarmee kwamen de opstandige Casselnaers wel heer kortbij Poperinge.

De heer Renaut Knibbe, de hoogbaljuw van Veurne organiseerde de verdediging.

Na een tiental maanden, begin januari 1431, kwam de hertog met een leger naar deze streek.

Alhoewel het alsdan soo **eenen couden winter was als men oyt geweten hadde**, heeft den hertogh noch 't ongemack, noch de strechheyt vanden selven ontsien.

De Casselnaers, verstaende dat den hertogh met een groot leger op wegh was om hun te commen straffen, is den meerderen deel der selve gevlucht in andere landen.

Francis Tattegrain 1887

Les Casselois dans le marais de Saint Omer se rendant à la merci du duc Philippe le Bon le 4 janvier 1430

Dieder bleven, hebben op den 24ste dier maendt met groote ootmoedicheyt den hertogh te gemoete gegaen, allen waren bloothoofds ende blootvoets, ende boden in die gesteltenisse aen hunlieder prince hunnen persoon ende baden hem om genade.

Den hertogh had medelijden emt dat arm volck ende vergaf hun het quaet dat sy gedaen hadden, maer willende de opperhoofden van dese wedersapnnicheyt straffen, dede hy er vijf der moetwillichsten onthoofden en de hunlieder goet verbeurt verclaren.

Onde de laetste bevont sich namentlick **Boudewijn van Bavinckhove**, een rijk edelman, Verder ontnam den hertogh de Casselnaers al hunne wapenen, ende geboodt dat ze soudent betalen in beteringe van hunlieeder quaet, ses duysent gouden nobels.

Hij vernietichde daerenboven alle hunlieder privilegien ende gaf hun andere welcke geschreven waren naer sijn goetduncken.

In het jaar 1431 stichtte Philips de Schone de orde van het Gulden Vlies te Ryssel.

28 augustus 1431 – Hoofdvonnis bij de Raad van Vlaanderen

Op de 28ste augustus 1431 krijgen we een nieuwe uitspraak betreffende het in ‘hoofdvonnis’ gaan bij het Wetscollege van Veurne ambacht. Philip de Goede, besluit immers, op vraag van de religieuzen van Sint Bertin te Sint Omaars, dat het Poperings rechtscollège bij beroep zijn hoofdvonnis moet halen voor de Raad van Vlaanderen. (Zie *D’Hoop* p. 217) Daarmee wordt de uitspraak gedaan op de 14de mei 1417 te niet gedaan. – Zie *aldaar*.

162.

Philippe-le-Bon declare, à la prière des religieux de l'abbaye de Saint-Bertin, à S-Omer, que la juridiction du magistrat de la Châtellenie de Furnes ne s'étendant pas sur leur seigneurie de Poperinghe, les causes ressortissant à celle-ci doivent être portées devant le conseil de Flandre.

Phelippe, par la grace de Dieu duc de Bourgoingne, de Lothier, de Brabant et de Lembourg, conte de Flandres, d'Artois, de Bourgoingne, palatin, et de Namur, 1431, 28 août.
28

marquis du saint empire, seigneur de Salins et de Malines. Savoir faisons a tous presens et avenir, nous avoir receu lumble supplicacion de noz bien amez en Dieu, les religieux, abbe et convent de lesglise de saint Bertin en nostre ville de saint Omer, de leurs bailli, hommes de fiefz, eschevins, cuerheers, et de France sherJanszone dit Merseman, cuerfrere de leur seignourie de Poperinghes, et de chascun deulx en tant que touchier lui puet, contenant que, comme ou mois daoust lan mil quatre cens et trente derrenierement passe ou environ proces se meu pardevant lesdiz bailli et eschevins entre ledit France demandeur dune part, et la femme dun nomme Clais Minne a ce auctorisee, et un appelle Jehan Willart deffendeurs dautre, icelui Clais lors banny dudit lieu de Poperinghes pour cause de dix neuf livres Parisis, monnoye de nostre pais de Flandres, que ledit France demandoit, et dont il avoit fait gaigier ledit Clais ou sa femme pour louaige de maison; ouquel fu procede jusques a sentence diffinitive pendant le bannissement dudit Clais; lequel son ban expire, sans rapeller le povoir quil avoit donne ausdiz Jehan Willart et a sa femme, soy doubtant du jugement desdiz eschevins, les provoca apres conjure et devant sentence, aux landhouders, eschevins et cuerheers de nostre chastellenie de Furnes, comme a leur sens de chief en loy; si quil disoit laquele provocacion lesdiz eschevins supplians jugierent estre nulle et de nulle valeur ou effect, et condempnerent jesdiz femme et Willart en ladiete somme de dix neuf livres, laquelle ilz aient depuis en approuvant ladiete condempnacion payee volontairement audit Merseman; ce nonobstant et que de raison aucun nest recevable en loy sans action, ledit Clais, qui est homme litigieux et rioteux, a telement informe nosdiz landhouders, eschevins et cuerheers de Furnes, que ilz avec lui conjointement sans nostre bailli dilec leur conjureur ont obtenu lettres ne commission des gens tenans nostre chambre de conseil a Gand, et par vertu dicelles fait adjourner pardevant eulx lesdiz bailli et eschevins supplians, et intimer ledit France en cas de reformacion,

lesdiz bailli et eschevins supplians, et intimer ledit France en cas de reformation, et contre eulx, ensemble nostre procureur general de Flandres, prins plusieurs conclusions contenues en lacte de la court sur ce faicte, en date du xii^e jour de septembre derrenier passe. Et entre autres choses, que lesdiz bailli et eschevins supplians soient condempnez de venir et apporter leur recort par escript du plaidoye qui a este pardevant eulx a Poperinghes entre lesdictes parties, ausdiz de nostre chastellenie de Furnes, et den prendre a eulx leur sentence de chief, et icelle prononcier, vuydier et acomplir par avant quilz facent loy ou justice de quelque autre chose, qui est requeste et conclusion illusoire, frustre, vaine et de nul effect, veu que ladicte sentence est desja approuvee, executee et acomplie du consentement desdictes parties comme dit est. En oultre que environ a xiiii ans lesdiz bailli et cuerheers supplians furent par nosdictes gens de conseil condempnez a limportune instance et poursuite de Victor Kekeraert, cuerfrere de nostredicte chastellenie de Furnes, de prendre leur conseil et sens de chief

ausdiz landhouders, eschevins et cuerheers dicelle nostre chastellenie, sur un proces quil avoit a Poperinghes, lesqueles poursuites et involucions de proces ont redonde et redondent en tresgrant grief, prejudice et dommaige desdiz supplians, sans quelque prouffit ou avantage de nous ou de la loy de nostredicte chastellenie de Furnes, a laquelle pourroit estre plus grant charge, interest et dommaige, en ce quilz seroient tenuz de donner et garandir telz sentences et consaulx, de chief que autrement, si comme dient lesdiz supplians, requerans attendu mesmement, que ce nestoit point cas pareil a celui, dont a present est question, et que se par ladicte sentence aucun droit estoit acquis, ce estoit et est nuement et purement a nous ensemble les amendes et toutes les droitures de ce dependans et non a autres. Et quil nest point aussi chose raisonnable, que gens purs, laiz ou juges, non ordinaires, comme sont lesdiz de Furnes, aient aucune souverainete, regart ou ressort sur les officiers et loys des esglises fondees, amorties et exemptees par noz predecesseurs, contes ou contesses de Flandres, de toute puissance seculiere; ains en tous cas doivent prendre leur ressort et souverainete sans moyen a nous, qui sommes leur fondateur, protecteur et deffenseur, ou a nostre court et justice ordinaire de Flandres, sur ce leurs estre pourveu de nostre grace et convenable remede. Pourquoi nous, ces choses considerees, et que de droit commun aucun nest tenu de prendre ou donner conseil ailleurs quil ne vult, et que tout le plus dont lesdiz supplians ont aucunesfoiz besoin de prendre conseil est pour causes touchans la fondacion, dotacion ou heritaige de ladicte esglise de saint Bertin, ou pour la punicion et correction des injures et oppressions, que len fait ausdiz religieux, ou a leurs officiers a cause de leurs offices, en enfraignant nostre sauvegarde, comme len dit nagaires avoir este fait par aucuns de diverses jurisdictions, non subgiez ou justiciables a la loy de nostredicte chastellenie, ne aussi a celle de Poperinghes,

par deux ou trois foiz, en la personne de lamman audit lieu de Poperinghes; desquelz cas et semblables, la congnoissance et judicature appartient ou doit appartenir a nous ou a nosdictes gens de conseil de nostre chambre et court ordinaire de Flandres, selon droit et linstruction dicelle nostre chambre; et que a nous appartient le pover et auctorite de ordonner, limiter, alfranchir et eximer; quant il nous plaist les loiz de noz pais de Flandres et les ressors dicelles; avons par meure deliberacion de conseil et de nostre certaine science, auctorite et plaine puissance, voulu, ordonne et declaire, et par ces presentes de grace especial, voulons, ordonnons et declairons, les gens de nostredicte chambre de conseil en Flandres presens et avenir estre et devoir estre et demourer a tousjours mais chief de loy sans moyen et nulz autres de tous les officiers et justiciers dudit lieu de Poporinghes, pour en tout cas a eulx doubtables dont partie les vouldra provoquer, ou ils eulx mesmes, estre tenuz de venir devers nosdictes gens de conseil, et de recevoir deulx teles sentences, charges et jugemens

de chief, que donner et enchargier leur vouldront, et de icelles publier ou faire publier et accomplir; et que se en ce ou autrement ilz commettent aucunes fautes, exces ou abus de loy den respondre, ester a droit et sortir jurisdiction pardevant nostredit conseil, a lencontre de nostre procureur general de Flandres et autres, qui sen vouldront complaindre et quil appartendra. Si donnons en mandement a iceulx gens de nostre conseil, que doresenavant toutes et quantes-foiz, que les dessusdiz hommes de fief, eschevins et cuerheers, supplians et leurs successeurs, et chascun deulx, seront provoquez, ou que ilz mesmes se provoqueront et se traitront pardevers nosdictes gens de conseil, pour avoir leur advis et conseil, des sentences et jugemens quilz auront a faire, ilz leur baillent et donnent icelui leur conseil, en les chargant et leur ordonnant de faire teles sentences et jugemens que de droit et raison ilz verront aux cas appartenir. Mandons en oultre a eulx et a tous noz autres justiciers et officiers presens et avenir, ou a leurs lieutenans et a chascun deulx, si comme a lui appartendra, que de nostre presente grace, volente, ordonnance et declairacion ilz facent, seuffrent et laissent iceulx supplians et leursdiz successeurs et chascun deulx plainement et paisiblement, a tousjours et perpetuellement joyr et user, sans leur faire ne souffrir estre fait aucun destourbier ou empeschement au contraire, car ainsi nous plaist il estre fait; et ausdiz supplians de nostre devantdicte grace lavons ottroye et ottroyons par ces presentes, nonobstant les sentences et proces dont cydessus est faicte mencion, lesquelz nous avons casse et adnulle, cassons et adnullons par ces mesmes presentes, us, stiles, coustumes, mandemens, defences et lettres quelzconques subreptices impetrees ou a impetrer au contraire. Et afin que ce soit ferme chose et estable a tousjours, nous avons fait mettre nostre seel de secret en absence du grant a ces presentes, sauf en autres choses nostre droit et lautruy en toutes. Donne en nostre ville de Bruges, le xxviiime jour daoust, lan de grace mil quatre cens trente ung.

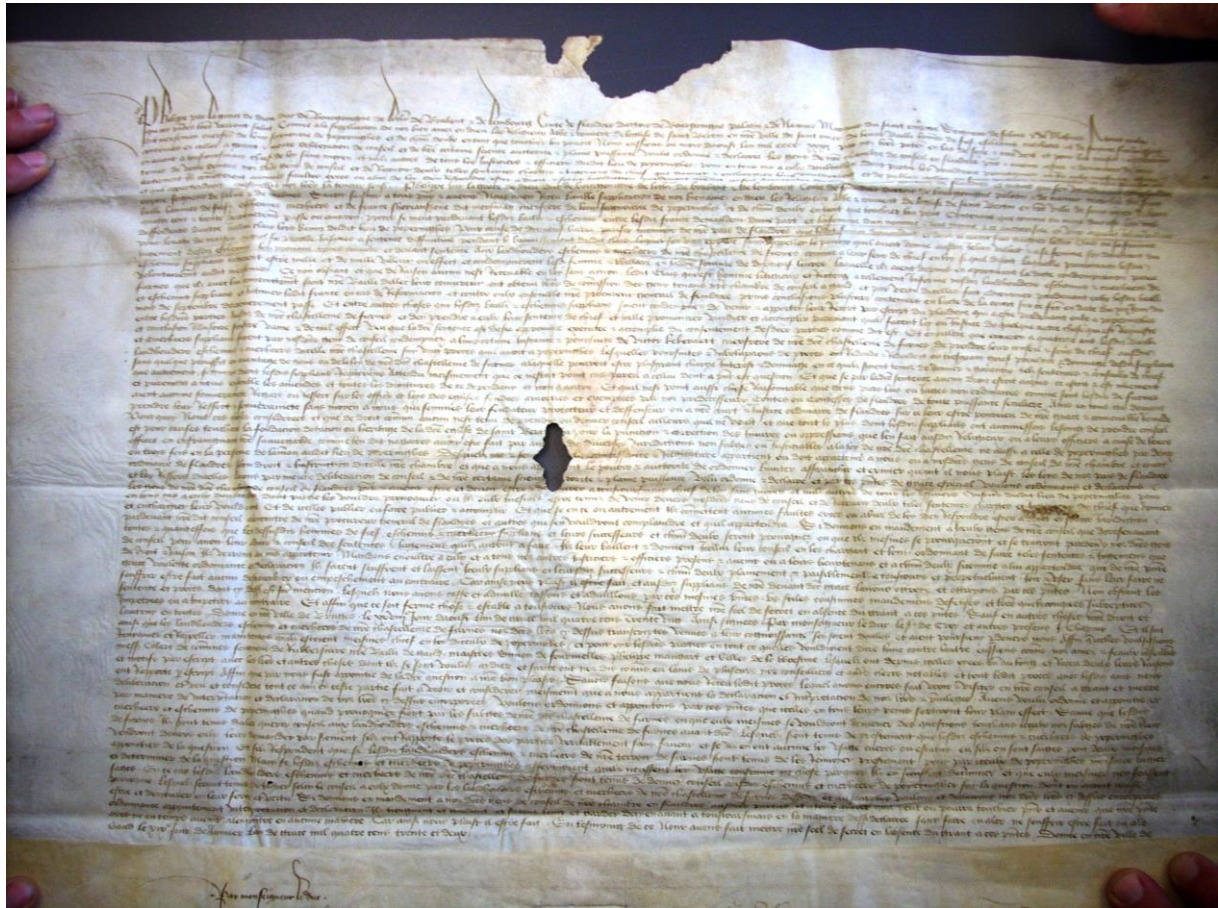
Par monseigneur le duc, le seigneur de
Croy, et autres presens.

(Signé) CHAPUIS.

Duplicata.

1432

De 'humble supplicatie' wordt gedaan door de religieuzen, de abt en het convent, hun balljuw, leenheren, schepenen, keurheren en door **France Sherjanszone gezegd Merseman**, keurbroeder van de heerlijkheid Poperinge.

De akte van de 19de januari 1432 (SAP A15)

Er was een proces gerezen tussen France Sherjanszone, van de ene kant tegen de vrouw van Clais Minne samen met Jehan Willart. **Clais Minne was uit Poperinge verbannen** omwille van een som van 19 ponden parisis, die hij aan France Sherjanszone schuldig was als huishuur. De vrouw van Clais was tegen dit vonnis in beroep gegaan voor het rechtscollege van Veurne Ambacht, een uitspraak die het rechtscollege van Poperinge sowieso van geen waarde achtte.

De schuld van 19 pond parisis bleef behouden en werd ook effectief uitbetaald.

Desalniettemin had Clais, eenmaal terug in Poperinge toch weer klacht neergelegd voor het college van Veurne Ambacht.

De religieuzen pleiten nu dat zij alle rechtspraak in Poperinge hebben en daardoor niet verplicht zijn om in hoofdvonnissen te gaan in Veurne Ambacht maar wel voor de Raad van Vlaanderen.

De raad van Vlaanderen geeft hen nu gelijk en verbreken dan ook alle mogelijke vonnissen die in de voorgaande zaak van France Sherjanszone tegen Clais Minne uitgesproken zijn en dat alle beroepen in de toekomst voor hen dienen gepleit te worden.

Hetzelfde besluit wordt nog eens genomen op de **19de januari 1432 (SAP A 15)**

De gouden rijder

Despars schrijft dat er op Sinte Clarendag – op de 12de dag van de maand augustus, - er een 'grootte romelinghe ende beroerte' rees al 'Vlaenderen deure' omme tstick van de munte, die men van de derden penninck **verneerst** wilde hebben.

De gemeenten vonden dit maar allemaal niets, en ze wilden dit verhinderen, maar het lukte niet. Uiteindelijk ging men over tot het slaan van nieuwe gouden munten – de gouden rijders van 4 pond het stuk.

Gouden rijder van Filips de Goede

Aankoop van het coorenhuus

12 april 1433 – Haigneré Tome VI nr. 310 – p. 493

Wij **Nicholais De Heeghere**, in desen tijt bailliu van de eerweerdighen in gode minen heere den abd ende vandere kerke van Sinte Bertins inde stede van Sinte Omaers **van haeren heerscepe ende hove van Poperinghe**, ende wettelic maenre vanden mannen van lene vanden zelven hove, Pietre Vander Coutre, Gilis Baert, Jacob Declrec, Joris Debuc, Gheraert Aerwete, Kerstiaen Lievin ende Ghelain Moenaert de jonghe, etc. etc.... en eindigend int jaer ons heeren dusentich viere hondert twere ende dertich voor paesschen

De abt ende het klooster van Sint Bertin, kopen het huis genoemd **Coorenhuuse**, gesitueerd op de hoek van de markt te Poperinghe met zijn ahangsels in het dorp van Reninghe.

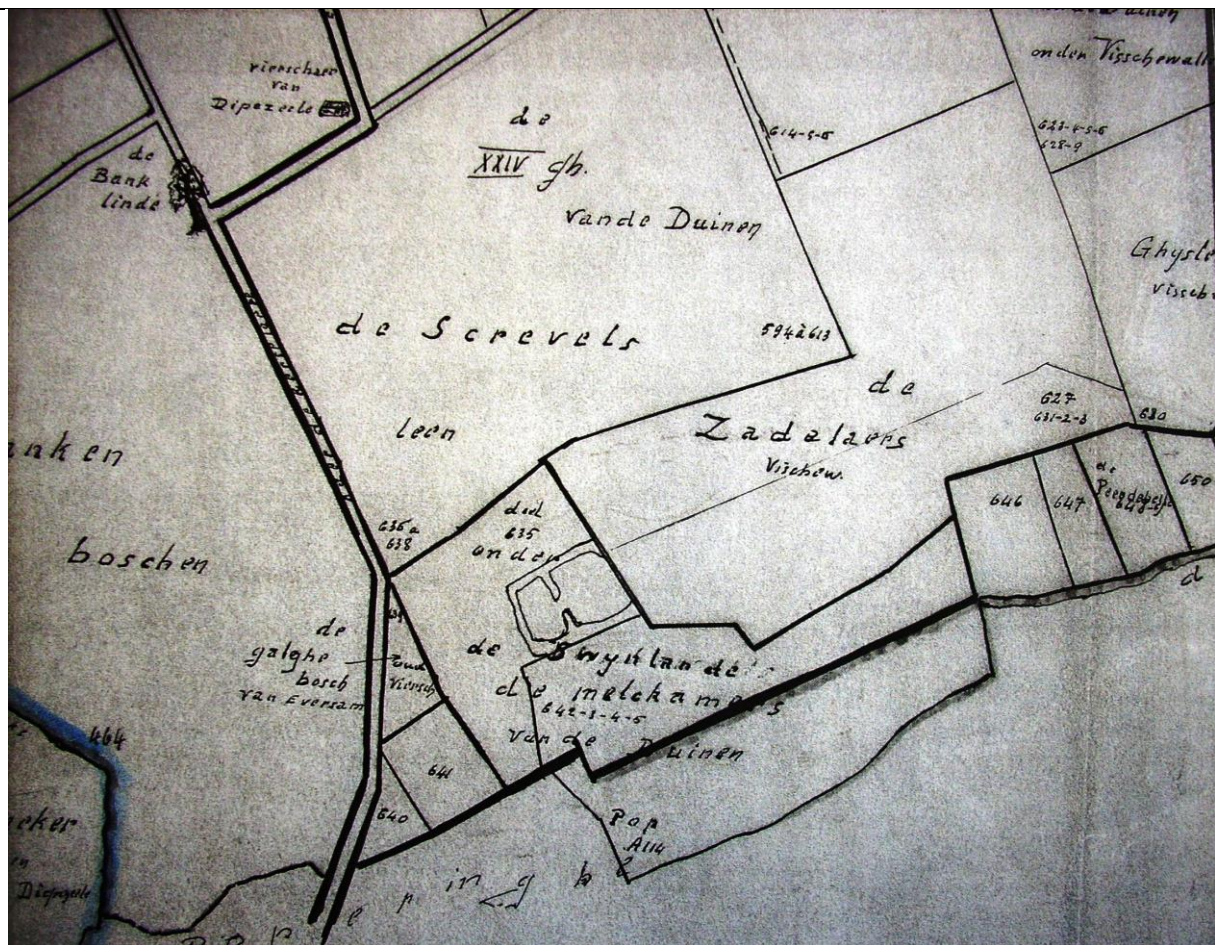
Begin 1434 vroost in Vlaenderen xv weken lanck zo hooribelick zeere – beginnende metter maent van decembre – dat tijs meest over al wel vijf vierendeel dicke wiert.

De melkkamer en de Kuilstoot

CLXXVIII. — N» 2301 bis du Supplement de l'Inventaire.

Het betreft hier de stukken grond die men de Melkkamer en de Kuilstoot noemt.

Dank zij de hulp van **Domien Doise** kreeg ik de kaart van **Eerw. Pater Alberic van Sint Six** ter beschikking waarop dit perceel getekend staat.

De 'bankelinde' is op deze kaart getekend, en kan ons helpen ons te oriënteren. Iets verder ten noorden, ligt momenteel de herberg 'Het Jagershof' langs de huidige Krombeekse

steenweg. We moten er wel rekening mee houden dat deze weg ondertussen recht getrokken is. Op het driehoekig stukje bosland waarbij 'de galghebosch van Evesam' staat, stond vroeger effectief een galg. Rechts van de Krombeekse weg, lag en ligt dus effectief het stuk grond dat Alberic op deze kaart 'De Swynlande Melckamers van de Duinen' noemt. Het stuk ligt op de grens van West-Vleteren en Poperinge, dus effectief – op het einde van de keure.

De Melkkamer en de Kuilstoot in de Hamhoek - De akte

De Melkkamer & de Kuilstoot daarachter – foto 2019

"Wy Pietre Aernoud bailliu , Andries Lancbaerd , Jacob van Scoten , Passchier Scinkele, Jan Maertin ende meestre Ghelain de Ketelare, scepenen van Poperinghe doen te wetene allen den ghonen die dese jeghenwordighe lettren zullen zien of hooren lesen, dat up den dach van heden, date van desen lettren, voor ons commen zyn in propre persone

Ghelain de Cot, Jan de Stier ende Rouger de Puud als voocht van **Ghelainkiu, Triskin ende Kerstinekin** svoorseid **Jan Stiers kinderen**,

ende hebben verkent ende belooft ende elc zonderlinghe eve maniere dat hem aengaen mach, in onzen handen ende bi desen jeghewoordegghen lettren verkennen ende beloven te houdene goet, vast, ghestade ende van weerden

alzulke sententien, wysdom ende vonnesse als eerweerdich vader in Gode onze gheduchte heere myn heere de abt vander kerke van sente Bertins, in Sent Omaers, ghegheven ende ghewyst heift den **xxste dach van Maerte** lest leden,

ten proffyte ende bate van minen heeren den religieusen abt ende **couvent vander kerke vanden Dunen**,

mencioen makendc van vyf ghemete endc drie roeden helft of daer omtrent erve ende cateilen
ligghende ten hende vander kuere van Poperinghe, in den Hamhouc, tusschen myns vorseide
heeren vanden Dunen, helfte ande noortzyde ende **Jan Coorpaeps** ande zuudzyde, twest
hende an **Lauwerin Doedins** helft, ende toost hende an **Cornelis Basius** helft,
ende in sghelycx, zo hebben zy ende elc zonderlinghe belooft ende bi desen lettren beloven in
contrarien vander vorseide sententie, wysdomme ende vonnesse den vorseide heeren van den
Dunen bi hemlieden noch bi hunnen hoirs ende aeldinghen
gheen belet onghebruuc of molestie te doene of te doene doene in eenegher maniereu,
ende die te houdene ende doen houdene nu ende eeuwelic also vorseid es,
up de peine van veertich engelsche noblen, goed van goude ende van ghewichten,
vanden slaghe vanden conync Heinryc,
begrepen inde submissie ende upgheven van beede den vorseiden partijen van welker
vorseide submissie ende ooc sententie vorseid tinhouden hier naer volcht van woorde te
woorde:

Wy Jan, bider gratien Gods abdt van sente Bertins inde stede van Sent Omaers,
int bisscopdom van Therembuerch,
doen te wetene allen lieden dat onlancx es leden vor ons commen zyn religieuse persone
damps **Pieter Mueruel**, monec ende als procureur
ende inde name vander **abdien vanden Dunen** ghezeiten int vorseid bisscopdom also hy ons
daer of sufiisanteleke heift doen bliken bi zekeren openen lettren ghezeghelt vanden abt ende
couvente vander vorseide kerken van den Dunen an een zyde,
ende Ghelain de Got, Jan de Stier hem staerc makende over hem ende zine kinderen, ende
Rouger de Puud als voocht zynde vanden kinderen van Jan den Stier vorseid
an ander zyde,
omme paix ende minne tusschen hemleden partijen te voorderne ende allen rygheur
moeynesse ende costen , die tusschen den vorseiden partyen scoeden ende waren ghescepen te
ghesciene uute zekeren gheschillen ende questien van zekeren plecken van lande
hier naer verclaerst hebben hemleden danof in onsleden ghesubmitteert inder vormen ende
manieren alsoot bi instrumente daer of ghemaect blyken raach vanden welken instrumente
tinhouden ende teneure hier naer volcht van woorde te woorde ende es dus:

In nomine Domini. Amen.

Tenore presentis publici instrumenti universis pateat evidenter et sit notum, quod anno
ejusdem Domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto, indictione decima quarta,
mensis vero Octobris die decima, pontificatus sanctissimi in Christo patris ac domini nostri
domini Euge.nii, divina providentia pape quarti anno quinto, in reverendi in Cliristo patris ac
domini domini abbatis monaslerii sancti Bertini de rilla sancti Audomari, ordinis sancti
Benedicti, morinensis diocesis, meique notarii publki testiumque infrascriptorum ad hoc
vocatorum et rogatorum presentia propter hoc personaliter constitutis, reverendo in Christo
patrre ac domino domino abbate de Dunis ac religioso viro et honesto domino Pelro Mueruel,
presbytero religioso expresse professo, ac procuratore et procuratorio nomine venerabilium et
religiosorum virorum dominorum abbatis et conventus prefati monasterii de Dunis, morinenus
diocesis, prout de sue procuracionis mandato ipse procurator michi notario publico subscripto
plenaaiam fecil fidcin ex una et Ghekno le Cot, Johanne le Slier pro liberis suis infrascripta
ineunte et inse assumente, ac Rogero le Puut lamquam dkorum liberorum tutore atque eorum
curam gerente et habente ex altera presenlibus, prefate pari.es el qutlibet earum pro se et
nominibus quibus agunt pro bono pacis el concordie inler easdem nutnende et confovende, de
tota questionis et discordie materia inter ipsas jam diu est, ratione quique mensurarum alneti,
seu nemoris, vel circiter inferius declaratorum inchoata et mota et in quantum eas et qualibet
earum tangit seu tangere poterit quomodolibet in fulurum et pro luboribus, sumptibus et
expensis quus et quos hujusmodi qitestionis causa et rigore suslinere liabuissent de

prudantium virorum consilio interveniente in prefatum reverendum patrem dominum abbatem sancti Bertini se submiserunt et submittunt ac promiserunt et renunciaverunt juxta et quem ad modum in vulgali ydiomate hic sequitur:

De Melkkamer – met water omringd - en de Kuilstoot vanuit de lucht

Up de questie ende disoord zynde tusschen eerwerdeghen vader in Gode minen heere den abt vanden Dunen ende zinen convente an een zyde,
ende Ghelain de Cot, Jan de Stier hem staermakende over ende name van zinen kinderen,
ende Rouger de Puud als voocht vanden vorseiden kindercn an andere zyde,
uute causen van zekeren plecken van lande,
es te wetene vyf ghemete ende drie roeden helft of daer omtrznt erve ende cateilen,
ligghende ten hende vander Kuere van Poperinghe,
inden Hamhouc, tusschen myns vorseide heeren van den Dunen helfte,
ande noortzyde ende Jan Coorpaepe ande zuudzide, twest heude an Lauwerin Doedins helft,
ende toost hende au Cornelis Basins helft.

De vorseide partijen omme paix ende vriendscepe te neuderne, ende costen ende moeynessen te scuvene, hebben hemleden ghesubmitteert ende submitteren int zegghen, ordenance ende sententie van eerwerdeghen vader in Gode minen heere den abdt van sente Bertins in de stede van sent Omaers ende hebben ghegheven ende bider teneure van desen voor ooghenen instrumente gheven vulle macht de vorseide partijen te hoorne in al thund dat zy lieden zegghen, tooghen, proposerer ende overgheven zullen angaende ende nopende der questien ende dinghen voorscreven.

De welke partijen elc an zine zyde zullen zyn ghehouden bin veertienachten naestcommende over te ghevene huerlieden intendit in ghescriften ende elc gheven over ooc meide brieven,

tsaertren, registren ende andere manieren van gheschriften ende amministreren, ende beleeden huerledeu orconden bin desen voorseide veertienachten ,
dewelke intendit brieven, tsaerts ende orconden daer mede dat hemleden de vorseide partijen zullen willen ghehelpen bi minen vorseide heere van sente Bertins,
ende ziue lieden ende raden ghehoort ghezien ende ghevisenteert,
zal hier up zine sententie ende ordenance arbitrale gheven,
uten ende pronuncieren,
dewelke sententie ende ordenance arbitrale de vorseide partijen, es te wetenq myn vorseide heere vanden Dnnen ende dampes Pietre Mueruel, als procureur ende inde name voorscreven an een zyde, ende Ghelain de Cot, Jan de Stier over zine vorseide kinderen, ende Roeger de Puut als voocht vorseid, hebben beloofd ende beloven goet, vast ende ghestadeleke te houdene teeuweleken daghen
eist met hemleden of jeghen, ende dat up de peine van veertich inghelsche guldine noblen ,
goet van goude ende van ghewichten, van den slaghe van dcn conync Heinryc,
te verbuerne bider partijen die tvorseid zegghen, sententie ende ordenance arbitrale niet houden zal,
vander welker peine teen derdendeel wert gheappliquert tons gheduchts princen waert,
tweede derdendeel der prochiekerken van **sente Bertins van Poperinghes**,
ende tderde derdendeel der partijen die den vorseiden zegghen, sententie ende ordenance houden zal,
ende moet myn vorseide heere van sente Bertins zinen zech, sententie ende ordenance nten zegghen ende pronuncieren bin paesschen naestcommende, welc tyd ende te wat daghe dat hem zal ghelieven,
den welken dach als myn vorseide heere van Sente Bertins zal willen uten zegghen ende pronuncieren zine vorseide sententie ende ordenance arbitrale
hy zal doen te wetene ende beteekenen den voorseiden partijen omme dien te hoorne.
Ende hebben de vorseide partijen ende elc van hcmleden ene maniere dat elken angaeu ende nopen mach inde name vorseid gherenunciert ende renuncieren tallen dinghen; gheesteleke ende weerleke, generalen ende specialen die hemleden partijen of eenich van hemleden zouden moghen helpen of deeren, jeghen tinhouden van deser vorseide submissionen ende ten rechte zegghende dat generale renuntiatic van gheenre werden es.
De quibus omnibus et singulix premissis prefate partes hinc inde petierunt a me notario publico subscriplo sibi fieri utque tradi publicum instrumentum unum vel plura testimonia astantium invocando. Acta fuerint hec in villa Poperingense, in domo habitationis prefati reverendi patris domini abbatis sancti Bertini, sub anno, die, indictione, mense et pontificatu predictis, presentibus sublimis sciencie viro magistro Johaune Almaris, sacre theologie doctore, magistero Jolianne Roene, sancti JUartini Yprensensis religioso, Nicolao de Nieppa, Guillelmo Avezart et pluribus aliis testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis. Et quod ego Salomon Basin presbyter, morinensis diocesis publicus apostolica auctoritate notarius, premissis submissioni, prcmisioni, renuntiationi, ac celeris aliis dum et prout suprascriptur fierent, dicerentur et agerentur unacum prenominalis testibus presens interfvi eaque sic fieri vidi et audiui et in notam recepi ex qua hoc presens publum instrumentum tnanu propria scriptum confeci, ac signo meo solito signavi hic me propriu manu subscribens requisitus et rogatus in fidem et teslimonium omnium et singulorum premissorum:
Dewelke submittie voorscreven biden vorseiden partijen aldus in ons ghedaen ende up ghegheven, wy te nerenster beide ende verzouke vanden vorseide partijen hebben die ondernomen, ende hebben naer der voormeende in houdene vander vorseide submissionen gheprocedeert ende ons doen informeren vanden rechte van partijen vorseid bi goeden levenden orconden ghezworcn eude up haerledere eed ghehoort ende nerensteleke gheexamineert up dintcndit ende articklen van beeden partijen ons over ghegheven,

ende huerledere orcondscepe ghedaen, legghen in ghescrijften eude voort ontfanghen lettren ende brieven ende al tgheund daer hem de vorseide partijen mede hebben ghewillcn helpen deene jeghen dandere.

Dewelke intendit ende articlen, orcondscepe ende al dat partijen vorseid hebben ghewillen zegghen ende overgheven, wy nerensteleke hebben oversien ende ghemerct, endc daer up ghehadt goeden rycken raed met clerken van rechte ende hier up ghesloten ende gheconcludeert sommierleke omme daer up onzen zegh, ordenance ende sententie te ghevene ende te utene te zekeren daghe es te wetene sdisendaechs naer Letare Jherusalem, den xx^{de} dach van Maerte, tjaer onderscreven, den welken dach wy hebben doen teekenen ende laten weten den vorseiden partijen omme te commene hooren onzen vorseiden zech ende sententie arbitrale ten vorseiden daghe. Ten welken daghe zyn commen de vorseide dampes Pietre Mueruel, als procureur ende inde name vander abdien vanden Dunen vorseid an een zide, ende Ghelain de Cot over hem ende Jan de Stier ende zine kinderen, ende als procureur van Rouger den Puud als vooch vanden vorseide kinderen an andre zyde, begherende ende verzoukende te hoorne onzen vorseiden zech, ordenance ende sententie arbitrale up haerledere ghescil ende questie vorseid, zo ist danne dat wy **Jan, abdt van sente Bertins** vorseid, ten verzouke ende begherte van partijen vorseid, als juge ende arbitre ghenomen ende ghecoren biden vorseiden partijen alsoot blyct bidc vorseide submissie daer af ghemaect, over ghezicn, ende ghemerct tgheend dat vorseid es, zegghen ende over recht ende bi sententien wysen dat de vorseide vyf ghemete drie roeden lands of helft, of daer omtrent,

danof dat questie ende ghescil heist ghezyn tusschen den vorseiden partijen tote den daghe van heden **toebehorende zyn ende zullen behooren der abdien vanden Dunen**, ende zal daer of ghebruiken eeuweleke ende erveleke betalende de renten daer ute gaende ende ghevende verbuerleken man also de lettren ende brieven daer up ghemaect spreken ende in houden.

Ende dat Ghelain de Cot also verre alst hem noopt ende zine medepleghers als ende inde name vanden kinderen van Jan de Stier of eenich van hemleden **negheen recht hebben** inde vorseide vyf ghemete drie roeden lands of helfts of daer omtrent, ende ontwyzen hemleden die gheheeleke;

ende al bi deser onzer voorrooghene sententie wysen voort dat de vorseide Ghelain ende zine medepleghers ende als procureurs vanden vorseiden Roeger, voocht vanden vorseiden kindereu, zullen verkennen voor onzen bailliu ende scepenen **van onzen doorpe van Poperinghe**, onse voorrooghene sententie zynde goed ende van weerden, ende mids dezen zo zal elke partie houden hare costen an haer zelven.

In kennessen der waerheiden zo hebben wy **Jan, abdt, als juge ende arbitre** vorseid dese onse voorrooghene sententie, ghezeghelt raet onzen zeghele uulhanghende.

Ghedaen int jaer ons Heeren **duisentich viere hondert ende viven dertich**. den xx dach van Maerten vorscreven,

mids welken de vorseide Ghelain de Cot, Jan de Stier ende Roeger dc Puud , inde naeme als boven onslieden, bailliu ende scepenen vooruoemd ghebeden ende verzocht hebben, ende bi dezen lettren bidden ende verzouken dat wy de zaken ende beloften vorscreven up hemleden kennen ende orconden wilden,

ende daer of gheven den vorseiden heeren vanden Dunen onze opene beseghelde brieven, waeromme wy bailliu ende scepenen voornoemd ghegeven thuer vorseid bede ende verzouke ende in teekene ende kennessen der waerheit hebben deze jeghewoordeghe letteren ghezeghelt met onzen zeghels uuthanghende, int jaer MCCCC vive ende dertich, den laetsten dach van Maerte voor Paesschen.

De Kuilstoot achter de wal

Ik kwam dit stuk grond bij mijn opzoekingen nog een paar keer tegen; een eerste maal in de processen van het jaar 1721. (SAP197). Uit deze akte leren we dat het stuk grond naast de 'Melkkamer' de 'Cuylstoot' heette. Dit stuk grond vonden we nog eens terug in 1732. Die namen 'Melkkamer' en 'Kuilstoot' voor stukken grond interesseerden mij dusdanig, dat ik in het woordenboek van Deken De Bo ging kijken of ik voor deze woorden een verklaring kon vinden.

De Melkkamer

Hier gaan we eerst even in op het deelwoord 'melck'.

In het Algemeen Vlaamsch Idioticon van Lodewyk Schuermans en consoorten, uit 1870 leren we het volgende:

MELK, MELKE. *Melk* (witvocht der uiers) is in Brabant en Antwerpen o., eiders en bij Bild., v. Doch *melk*, in Vlaanderen : *melke*, mill of mannelijk zaad van visschen, is in Oosvlaanderen . vrouwelijk, doch onzijdig bij Bild., die (II, 351) schrijft « dat melk eigenlijk *molk* is of *mallijk*, d. i. mannelijk, zoo voor den hom der visschen, als voor de mannelijkheid der vogelen. Hiervan de naam van : *duiven-* en *hoendermelker*, d. i. : *lubber*, *kapoener*. Hiervan ook : *melker*, gelijk *milter* van *milt*. Kil. heeft : *melcker*, *melckerlinck*, *mille van den visch*. In Gron heet die *milt*.

Melkdistel wordt in dit woordenboek gelijkgesteld met melknetel, ook hazen latouw of salaad, konijnenkruid of ganzendistel genoemd.

Het stuk bos dat 'melkkamer' genoemd wordt, zal hoogstwaarschijnlijk iets te maken hebben gehad met wat De Bo de MELKNETEL, MELKNITTEL OF MELKHITTEL noemt.

Dis is eigenlijk de Doove netel, ook melktingel genaamd.

En zo schrijft De Bo verder:

De kinderen noemen hem ook zuignetel omdat zij er de bloemen van afplukken om er den honig uit te zuigen. De melknetels verschillen veel van de melkdistels. Men onderscheidt den witten melktingel en den rooden melktingel.

We veronderstellen dat het stuk grond met veel melknetels een excellent en ideaal stuk grond was voor de vele bijentelers in de omtrek, die hier hun kassen konden plaatsen.

Maar de dovenetel werd ook gewaardeerd voor zijn medische aspecten.

In het Belgische kruidboek of de Gentsche hovenier uit 1848 van Delathouwer, lezen we hier over het volgende:

De witte en purpere Doovenetels zyn om hare deugden van over zeer oude tyden in België bekend.

De bladen en het sap der stengen met de bloemen, zegt **Clusius**, zyn krachtig genoeg om alle hardigheden te vermorwen en te verzachten, en om alle kropklieren, bloedzweren en andere gezwellen te doen scheiden,' als men die als pappen daer lauw oplegt.

Het water waerin die Doovenetels gekookt zyn, is zeer goed om daarmede de zeeren te baden; het sap uit de gestootene stengen en bladen, is zeer dienstig om in de voortetende vervuilde zweren te druppen en die te genezen.

Men vindt in de werken van **Gabriël Grimeain**, van Caux, dat de witte Doovenetel den witten vloed kan doen ophouden, hetgene andere Kruidbeschryvers ook bevestigd hebben.

In sommige landen wordt van die bloemen eene conserve met suiker geconfyet gemaakt, welke de vrouwen aangeraden wordt om er alle dagen wat van in te nemen, tot dat zy geheel genezen zyn.

Eindelyk, die Doovenetels zyn alhier van de landlieden als **bloedzuiverende middelen** geacht, worden in de verkoeldranken voor den buikloop en bloedloop gebruikt, en zeer veel met de lente in de **struifkoeken** gebakken; die Doovenetels met Onderhave of Kruiptherhage gekookt, zyn zeer goed om

aen de koeijen, als zy bloedpissen, te drinken te geven. Clusius en Lobel hebben ook al deze gemelde krachten bevestigd.

De kuilstoot

Hierbij willen we eerst opmerken dat er in deze tijden een schepen te Poperinge was die 'Cuylstoot' heette.

Waarop het tweede deel van deze naam slaat – de stoot – is ons allesbehalve duidelijk. Over een kuil, weet De Bo ons het volgende te vertellen:

KUIL: Groote ronde stapel van stokken hout, zoo als elshout, eekenhout, enz. om daarvan boschkolen te branden. Een kuil is eenigszins te vergelijken aan eenen steenoven, rondom bedekt met stroo en aarde, en hol in't midden van onder tot boven; deze holte in't midden wordt opgevuld met stroo dat men in brand steekt, als de kuil nu eenigen tijd gevunst en gerookt heeft (want hij vlamt niet) giet men water in die holte en het vuur gaat allengskens dood. Dan legt men den kuil open, en het hout is veranderd in boschkolen. Hout in kuilen branden. Een kuil rookt en dompt geweldig, daarom zegt men van eenen dompigen rook: het rookt gelijk een kuil. De tabaksmoorders zaten in eenen kuil van rook.

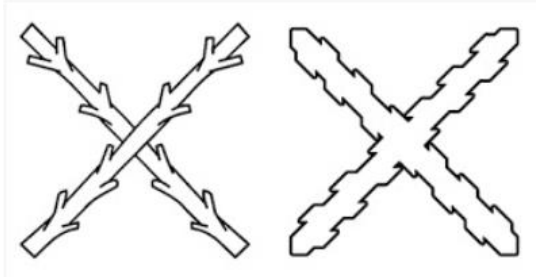
En dan schrijft De Bo: Eertijds brandde men dit hout in eenen put gegraven in den grond, fr. Fosse à charbon, charbonnière, en dan was dat hout van zelfs met aarde omgeven. Nu wordt de stapel boven op den grond gemaakt, en moet met aarde rondom bedekt worden.

Met deze laatste omschrijving denk ik zitten we ook bij de betekenis van onze kleine en grote 'Kuilstoot' als een stuk grond waar men eertijds 'boskolen' brandde.

1435 - Een vredesverdrag leidt tot oorlog

Despars schrijft dat de aartsbisschop 'Reynier van Riemen' alle moeite deed om Philip van Bourgondië en Charles, de koning van Frankrijk rond de vredestafel te krijgen, wat he uiteindelijk lukte te Atrecht, 'ten eerste daghe van der maendt van ougst'.

Despars: dienvolghende zo wiert hie of in alderdiligentie gheadverteert die coninck G-Heyndrick van Inghelant ende alle andere princen ende vorsten die tzelve eenichsins angaen ofte raken mochte, up hope van een generael ende eeuwich accoord.

Men geraakte ook tot een akkoord; er kwam vrede tussen de Franse koning Charles en de

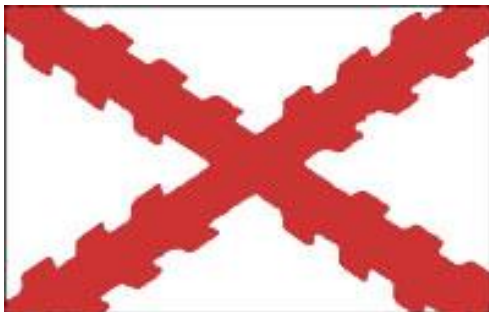
Bourgondische Hertog Philip.

Voor de Vlamingen waren er zelfs enkele bijzondere artikelen gemaakt:

Ooc en zal hy gheen paeyts vermeughen te makene metten coninck van Inghelant, dan by expressen consente van den hertoghe Philips.

*Jae, waert by aldien dat die Bourgoensche ofte **Vlaminghen** in toecommende tijden by de Inghelse ofte andere gheinvadeert ende ghecoultragiert wierden, zo zal die coninck van Vranckerycke i ndien ghevalle verobligiert zijn hemlieden ter hulpe te commene ende met alle die van zijnder amerye te draghne **een St. Andriescruce**.*

Twelcke de Nourgoensche ofte Vlamionghen voortan ooc gheoorloft zal zijn te draghene, zelfs in sconinx leghere ende in zijnen dienst zijnde.

Het Bourgondisch Sint Andrieskruis – Lo borgognotte' werd het symbool voor de Bourgondiers in de tijd van Jan zonder Vrees (1317 – 1419).

Daar zijn de Engelsen weer!

Pauwel Heinderyckx,

We lezen in de 'De Jaerboeken van Veurne en Veurne ambacht' - Anno 1435

De Engelsen hadden tot Atrecht hunlieder afgezanten, om met den coninck van Vrankrijk ende den Hertog van Bourgonden gesamentlijk den peis te maeken, maar sij vroegen seer vele voordeelen die den coninck van Vrankrijk noch sijnen raad en conden toestaan.

Daarom sijn sij van daar vertrokken, lasterende grootelijks den Hertog van ontrouwheid ende meyneedigheid omdat hij met den coninck van Vrankrijk peis gemaakt had sonder dat sij daarin begrepen waren.

Sij segden dat alles strijdende was jegens het verbond dat sij onderlinge gemaekt ende met eed bevestigd hadden voor 't aengaen des voorseyden oorlog.

De Engelschen waeren des te meer verstoort om datter in de voorwaarden van desen peis besproocken was, dat den hertogh benevens de coninck van Vranckrijke, den oorlog moeste voeren jegens den coninck van Englant.

Alles had ten gevolge dat eer den peijs verkondight was, sij jegens elkanderen, soo ter zee als te lande, vyandschappen begonnen te bedrijven.